

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 8/2013-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 5. júna 2013 predbežne prerokoval návrh skupiny 49 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, zastúpenej A., s. r. o., B., na začatie konania o súlade zákona č. 114/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov, s čl. 1 ods. 1, čl. 31, čl. 131 ods. 1, čl. 133 a čl. 134 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a takto

r o z h o d o l :

1. Návrh skupiny 49 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky **p r i j í m a** na ďalšie konanie.
2. **P o z a s t a v u j e** účinnosť zákona č. 114/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov.

Odôvodnenie:

I.

A. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 21. mája 2013 doručený návrh 49 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „skupina poslancov“ alebo „navrhovatelia“) na začatie konania o súlade zákona č. 114/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 114/2013 Z. z.“ alebo „napadnutý zákon“), s čl. 1 ods. 1, čl. 31, čl. 131 ods. 1, čl. 133 a čl. 134 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 1 ústavy, ako aj s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd..

B. Skupina poslancov navrhla, aby ústavný súd podľa čl. 125 ods. 2 ústavy v spojení s § 38 ods. 1 a 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pozastavil účinnosť zákona č. 114/2013 Z. z. s odôvodnením, že *„Zákon priamo porušuje základné právo na spravodlivé súdne konanie a nestranného a zákonného sudcu. Zákon porušuje právo na nestranného sudcu v spojení s princípom právneho štátu tak, že umožňuje negovať už právoplatné rozhodnutia o vylúčení sudcov v konkrétnych konaniach na ústavnom súde.“*

C. Navrhovatelia sa domáhali aj toho, aby ústavný súd prerokoval predmetný návrh na začatie konania o súlade zákona č. 114/2013 Z. z. prednostne, v zmysle § 26 zákona o ústavnom súde, pretože: *„Vec, ktorej sa predmetný návrh týka je mimoriadne naliehavá s ohľadom na vážnosť porušenia základných princípov právneho a demokratického štátu v spojení so základným právom na spravodlivé súdne konanie a právom na nestranného a zákonného sudcu. Navrhujeme, aby bol návrh v zmysle § 26 ZoÚS prerokovaný prednostne osobitne z toho dôvodu, že zákon spätne pôsobí na už prebiehajúce súdne konania na ústavnom súde s následkami negovania už právoplatných rozhodnutí o vylúčení sudcov z konania pre ich zaujatosť a možnosť jeho medzitýmneho uplatnenia preto ohrozuje*

základné práva a slobody. Zákon je napádaný v celom rozsahu pre závažné ústavné námietky a je potrebné, aby tieto námietky boli vyriešené čím skôr.“

1. Skupina poslancov v úvode svojho návrhu uviedla:

«Národná rada Slovenskej republiky schválila 30. apríla 2013 vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov. Predmetný zákon nadobudol platnosť vyhlásením v Zbierke zákonov dňa 21. mája 2013, pričom bol označený ako zákon č. 114/2013 Z. z. (ďalej aj len ako „zákon“). Účinnosť zákona je ku dňu vyhlásenia v Zbierke zákonov.

Napádaný zákon bol prijatý v „super rýchlom“ skrátenom legislatívnom konaní. Skrátenie legislatívneho konania bolo uskutočnené paradoxne s odkazom na hrozbu porušenia základných práv a slobôd. Avšak práve uplatnením zákona dôjde k hrubému porušeniu základného práva na nestranného a zákonného sudcu a porušeniu rovnosti zbraní v súdnom konaní.

Zákon napádame v celom rozsahu, pretože považujeme za protiústavné všetky jeho ustanovenia v jednotlivosti aj zákon ako celok.

Článok I bod 1 zákona sa týka rozhodovania o predpojatosti v pléne. Konkrétne sa jedná o nové znenie ustanovenia § 28 ods. 2 ZoÚS. V tomto ustanovení za protiústavnú považujeme druhú vetu, ktorá znie: „Pri rovnosti hlasov rozhoduje hlas predsedajúceho.“, pretože Ústava SR neumožňuje dať predsedajúcemu takúto osobitnú váhu hlasu. Za protiústavnú považujeme tiež tretiu vetu, ktorá analogicky ako v „senátnej veci“ podľa nového znenia § 28 ods. 3 ZoÚS zavádza princíp rovnakej váhy odmietnutého sudcu a vylúčeného sudcu pre ďalšie konanie.

Článok I bod 2 zákona sa týka rozhodovania o predpojatosti v senáte. Konkrétne sa jedná o nové znenie ustanovenia § 28 ods. 3 ZoÚS. Práve toto ustanovenie najhrubšie zasahuje do práva na spravodlivé konanie, do práva na nestranného sudcu a zákonného sudcu a rovnosti zbraní, pretože zavádza princíp rozhodovania pôvodného senátu bez ohľadu na opodstatnenosť vznesených námietok.

Článok I bod 3 zákona sa týka situácie, kedy svoju predpojatosť namieta samotný sudca. Vzhľadom na nadväznosť uvedeného nového znenia § 28 ods. 4 ZoÚS na nové znenia

§ 28 ods. 2 až 3, namietame aj toto ustanovenie, pretože pri zrušení vyššie uvedených ustanovení by nemalo zmysel.

Článok I bod 4 zákona upravuje nové prechodné ustanovenie § 79c ZoÚS. Ako priznáva sám predkladateľ v dôvodovej správe „Ide o právnu úpravu, ktorá umožní aplikovať nové znenie § 28 a následne rozhodnúť vo veci samej v konaniach, ktoré ku dňu účinnosti zákona prebiehajú na ústavnom súde.“ Toto prechodné ustanovenie je hrubým porušením princípu zákazu pravej retroaktivity vo verejnom práve, osobitne v práve ústavnom a súčasne je prejavom svojvoľného zásahu zákonodarcu do súdnej moci. Tvorcovia zákona sa v citovanej dôvodovej správe ani netaja tým, že ide o zákon prijatý za účelom zasiahnutia do konkrétneho prebiehajúceho konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Je pritom všeobecne známe, že v súčasnosti pred ústavným súdom prebieha iba jedno takéto konanie, ktorým je konanie o sťažnosti zvoleného kandidáta na generálneho prokurátora proti postupu prezidenta pod sp. zn. Rvp 11/2013.

Článok II zákona upravuje moment účinnosti zákona, ktorým je vyhlásenie zákona v Zbierke zákonov. Predkladateľ v dôvodovej správe priznáva účelovosť zákona a doznáva tým absenciu všeobecnosti právnej úpravy, ale naopak prijatie zákona pre riešenie konkrétnej kauzy: „Vzhľadom na potrebu urýchleného zabezpečenia riadneho konania a rozhodovania ústavného súdu (v prípade J. Č., sp. zn. Rvp 11/2013 - poznámka predkladateľov) sa navrhuje, aby zákon nadobudol účinnosť v čo najskoršom možnom termíne, t. j. dňom jeho vyhlásenia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky.“(...)

Domnievame sa, že zákon je v celom rozsahu v rozpore s ústavným poriadkom Slovenskej republiky a vznášame ústavné námietky osobitne pre vážny rozpor zákona s princípmi del'by moci a zákazu retroaktivity, ktoré sú imanentnou súčasťou princípu právneho štátu obsiahnutom v čl. 1 ods. 1 Ústavy SR. Z dôvodu vznesenia vážnych ústavných námietok týkajúcich sa základných znakov demokratického a právneho štátu v priamom spojení s porušením práva na spravodlivé súdne konanie, nestranného a zákonného sudcu žiadame o prednostné prerokovanie zákona a predbežné pozastavenie účinnosti zákona až do rozhodnutia o tomto návrhu vo veci samej.»

2. V ďalšej časti podania skupiny poslancov sú uvedené bližšie dôvody namietaného nesúladu zákona č. 114/2013 Z. z. „s ústavným poriadkom Slovenskej republiky“, pričom navrhovatelia rozvíjajú svoju argumentáciu najmä takto:

«2.1. Zákon nie je v súlade s princípom právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 Ústavy SR, princípom slobodnej súťaže politických síl podľa čl. 31 Ústavy SR a je v nesúlade s čl. 133 Ústavy SR z nasledovných dôvodov:

2.1.1. Porušenie zákazu retroaktivity, generality práva a princípu del'by moci

Absencia retroaktivity a generalita práva patria medzi fundamentálne požiadavky právneho štátu (rule of law), ktorým ústavné súdnictvo trvale poskytuje ochranu. V prípade prijatého zákona došlo k porušeniu oboch uvedených znakov právneho štátu, ako aj princípu del'by moci.

Základnú námietku vznášame pre nedovolenú spätnú účinnosť zákona. Zákon sa vzťahuje aj na skutočnosti, ktoré nastali pred jeho účinnosťou a ktorých budúci právny význam nemohli v tom čase adresáti predvídať. Zákon súčasne porušil princíp del'by moci, nakoľko zákonodarná moc zasiahla do súdnej moci tým, že zrušila následok jej právoplatného rozhodnutia (konkrétne rozhodnutia ústavného súdu v prípade kandidáta na generálneho prokurátora o zaujatosti dvoch členov senátu zo dňa 24. januára 2013, sp. zn. II. ÚS 44/2013).

(...) Zákonodarca výslovne v prechodných ustanoveniach uviedol, že zákon sa vzťahuje aj na prebiehajúce súdne konania bez toho, aby sa ústavne konformným spôsobom vysporiadal s účinkami právoplatných rozhodnutí súdu vydaných v týchto prebiehajúcich konaniach pred účinnosťou zákona, ktoré môžu byť s novým zákonom v rozpore. To znamená, že ak došlo už k vydaniu rozhodnutia v danom konaní o predpojatosti sudcu, na dané rozhodnutie sa neprihliada. Ústavne konformným spôsobom vysporiadania sa s účinkami právoplatných rozhodnutí vydaných pred účinnosťou zákona môže byť jedine prechodné ustanovenie zákona, ktorým sa zachovajú účinky vydaných právoplatných rozhodnutí aj po účinnosti nového zákona. K zákazu retroaktivity sa ústavný súd vyjadril tiež v rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 3/00: „Problém retroaktivity sa prekrýva s teóriou nadobudnutých práv (iura quaesita) alebo s ňou celkom splyva. Teória nadobudnutých práv spočíva v zdôvodnení neprípustnosti takej situácie, aby práva, ktoré niekto nadobudol podľa zákona, mu boli dodatočne a so spätnou účinnosťou odňaté neskorším zákonom, t. j.

aby so spätnou účinnosťou bol dodatočne v neprospech niekoho zmenený uzavretý právny stav, resp. dôvod vychádzajúci z tohto právneho stavu.“ Aplikujúc toto rozhodnutie na napádaný zákon, je zjavné, že vo verejne známom prípade kandidáta na generálneho prokurátora, sa v dôsledku neskôr prijatej zákonnej úpravy (napádanej týmto návrhom) zmení situácia v jeho neprospech. Pretože podľa nového znenia zákona by sa malo ignorovať predchádzajúce právoplatné rozhodnutie o vylúčení dvoch sudcov pôvodného senátu pre predpojatosť, a práve títo, už raz právoplatne vylúčení sudcovia, by mali podľa novej právnej úpravy o veci tohto kandidáta rozhodovať. Politická účelovosť zákona sa prejavuje v tom, že zákon pôsobí retroaktívne a upravuje proces konania o námietkach, o ktorých už bolo právoplatne rozhodnuté, aj pre prebiehajúce konania na ústavnom súde, teda vrátane konania o sťažnosti kandidáta na generálneho prokurátora, v ktorom je účastníkom aj prezident republiky.

Ako vyplýva z nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 238/04, ústavný súd rozlišuje pravú a nepravú retroaktivitu(...)

Zákon hrubo porušuje zákaz pravej retroaktivity, pretože zasahuje už do individuálne právoplatne rozhodnutých vecí. Zároveň tým narušuje princíp del'by moci, keďže v prípadoch, kedy už došlo k právoplatnému rozhodnutiu o vylúčení sudcov z rozhodovania, dochádza schváleným zákonom k zásahu zákonodarnej moci do právoplatného rozhodnutia orgánu súdnej moci, čo je v rozpore s princípmi právneho štátu. Konkrétne zákon neguje (mení) už existujúce právoplatné rozhodnutie ústavného súdu zo dňa 24. januára 2013, sp. zn. II. ÚS 44/2013 o tom, že dvaja sudcovia (Brňák a Lalík), ktorí by mali rozhodovať vo veci kandidáta na generálneho prokurátora, sú už právoplatne vylúčení rozhodnutím ústavného súdu pre zaujatosť. (...)

V právnom štáte je úlohou súdnej moci „strážiť“ zvyšné dve zložky štátnej moci (zákonodarnú a výkonnú) a nedovoliť im dopúšťať sa protiústavných excesov. Preto v právnom štáte je výsadou súdnej moci, že v spore medzi jednotlivcom a štátnou mocou má súdna moc „posledné slovo“. Fungovanie právneho štátu závisí od dodržiavania spoločenskej zmluvy o tom, že toto „posledné slovo“ súdnej moci bude rešpektované zo strany štátu aj jednotlivcov. V prebiehajúcom spore pred ústavným súdom medzi jednotlivcom (nevymenovaný kandidát na generálneho prokurátora) a štátom (prezident) bolo takýmto „posledným slovom“ aj rozhodnutie ústavného súdu II. ÚS 44/2013

z 24. januára 2013 o vylúčení sudcov Lalíka a Brňáka z rozhodovania v tomto spore. Prijatím zákona výkonná a zákonodarná moc toto „posledné slovo“ súdnej moci zrušili a uzurpovali si ho pre seba.

Prijatým zákonom sa neprípustným spôsobom zasahuje do vzťahov medzi jednotlivými zložkami moci, keď zákonodarný orgán pod rúškom generálnej úpravy mení konkrétne súdne rozhodnutie. Nejde pritom o neplánovaný dôsledok prijatej právnej úpravy, ale tento dôsledok sa javí ako hlavný motív prijatého zákona, čo jednoznačne vyplýva aj z okolností schvaľovania zákona, dôvodovej správy a verejných vyjadrení predkladateľa. Zákonodarná moc môže realizovať svoju normotvornú kompetenciu len v ústavných medziach, ktoré v danom kontexte predstavujú obmedzenia vyplývajúce z princípu delby moci, v rozpore s ktorými je právna úprava negujúca či meniaci právoplatné súdne rozhodnutie a to s plným vedomím zákonodarného orgánu. Aj keby sme pripustili výnimku z tohto princípu, tá by mohla byť odôvodnená len nápravou krívd spôsobených súdnou mocou, čo v danom prípade neprichádza do úvahy, keďže rozhodnutím o vylúčení predpojatých sudcov bola naopak poskytnutá ochrana ústavných práv sťažovateľa.

K narušeniu rovnováhy medzi zákonodarnou a súdnou mocou v dôsledku prijatého zákona dochádza aj tým, že v konkrétnom prípade, kvôli ktorému bol zákon prijatý, zákonodarná moc fakticky retroaktívne odníma kompetenciu Ústavného súdu rozhodnúť o námietkach predpojatosti.

Z vyššie uvedeného vyplýva tiež námietka, že prijatý zákon sa prieči požiadavke generality práva. Normativita či všeobecnosť zákonnej regulácie nie je samoúčelný imperatív, ale stojí v strede právneho štátu. Podľa Ústavného súdu Českej republiky: „Argumenty ve prospěch obecnosti zákona tudíž jsou dělba moci, rovnost a právo na vlastního, nezávislého soudce a vyloučení svévole (libovůle) při uskutečňování veřejné moci.“ (Pl. ÚS 27/09).

(...) V prípade prijatého zákona nejde o situáciu, kedy by zákonná regulácia používala v rámci svojej formulácie individuálne znaky. Po formálnej stránke možno povedať, že zákon obsahuje reguláciu pomocou všeobecných znakov. Zmyslom zákona, ktorý je zrejmý z motívu a pohnútok predstaviteľov výkonnej a zákonodarnej moci prezentovaných pri prijímaní zákona a vyplýva z dôvodovej správy, je však dosiahnuť

legislatívnym spôsobom zmenu pravidiel v konkrétnej prejednávanej veci na ústavnom súde. Hoci teda zákon používa druhové znaky na vymedzenie predmetu svojej regulácie, v skutočnosti má zákon priamy a individuálny dopad na konkrétne konanie a základné práva a slobody účastníkov konkrétneho konania. Z diskusie pred prijatím zákona pritom nie je známy ani iný existujúci či historický prípad, na ktorý by sa mohol zákon vzťahovať. Z hľadiska formy ide síce v prípade zákona o normatívny právny akt, avšak z hľadiska efektu má povahu individuálneho právneho aktu priamo ovplyvňujúceho práva účastníkov predmetného jedného konkrétneho konania.

Nová zákonná úprava zavádza pravú retroaktivitu, pretože zasahuje do právnych vzťahov vzniknutých pred účinnosťou zákona, konkrétne do práva na neustranného sudcu a s tým súvisiaceho práva na spravodlivé súdne konanie. Zákon fakticky zrušuje už vydané rozhodnutia o vylúčení sudcov. Zákon namiesto toho, aby našiel riešenie pre zabezpečenie prístupu k spravodlivosti neustranným súdom podľa možností daného prípadu, zaviedol riešenie, ktoré pre konkrétny prípad určuje zaujatých sudcov ako zákonných. (...)

2.1.2. Rozpor s čl. 133 Ústavy SR

Zákon je tiež v rozpore s čl. 133 ústavy, pretože aplikácia zákona v praxi môže negovať (a aj by negovala) už v „námietkovej časti veci“ prijaté rozhodnutie ústavného súdu. (...)

Z obsahu zákona je zjavné, že legislatívna zmena cielene zasahuje do právoplatného skoršieho rozhodnutia ústavného súdu a úplne ruší jeho účinky. Skutočnosť, že proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok má svoj význam aj v kontexte princípu del'by moci, ktorý je nevyhnutnou súčasťou právneho štátu.

Zákon sa fakticky stáva opravným prostriedkom prezidenta v danom verejne známom konaní s kandidátom na generálneho prokurátora. Tým, že prezident zákon podpísal, umožnil ním (a) zrušiť už vydané rozhodnutia o námietkach protistrany v konaní na ústavnom súde, (b) odňať vec senátu, ktorý bol vo veci zákonne ustanovený po vylúčení dvoch sudcov, a (c) nanovo určiť zákonný senát.

2.1.3. Popretie opozície v demokratickom štáte v rámci legislatívneho procesu - rozpor s čl. 1 ods. 1 v spojení s čl. 31 Ústavy SR

Zákon popiera základné znaky demokratického a právneho štátu pri jeho prijímaní. Zákon mal byť predmetom riadnej odbornej, verejnej aj politickej diskusie. V situácii, kedy

je sám prezident zaujatý vo vzťahu k obsahu a predmetu zákona, skrátenie legislatívneho konania bez riadneho opodstatnenia na absolútne minimum, fakticky na dva dni, jeden deň pre prerokovanie vládou a druhý deň pre prerokovanie parlamentom, je úplným popretím demokracie a právneho štátu, z dôvodu porušenia del'by moci, ignorovania miesta politickej opozície pri prerokovaní návrhu zákona, ako aj vylúčenia možnosti vyjadrovania sa poslancov opozície k návrhu zákona v rámci legislatívneho procesu. Opozícia nemala možnosť náležite uplatniť svoje názory pre vadný legislatívny proces, dôsledkom čoho nemohla slobodne prejaviť svoje výhrady, pripomienky k novej právnej úprave. (...)

Ako vyplýva z nálezu ústavného súdu PL. ÚS 29/05 z 3. septembra 2008: „Ústavný súd... upozorňuje na svoj právny názor vyslovený už v konaní vedenom pod sp. zn. PL. ÚS 48/03, podľa ktorého „... porušenie noriem ústavného procesu je v prípadoch hrubého a svojvoľného nerešpektovania pravidiel zákonodarného postupu zásadne spôsobilé vyústiť do rozporu prijatého zákona s ústavou.“. Citovaný právny názor vychádza vo všeobecnosti zo zákazu svojvôle v postupe orgánov verejnej moci a v konkrétnych okolnostiach schvaľovania napadnutého zákona zo zákazu svojvôle v zákonodarnom procese ako princípu, ktorý treba podľa názoru ústavného súdu považovať za integrálnu súčasť princípu právneho štátu vyjadreného v čl. 1 ods. 1 prvej vete ústavy.“ (...)

Skrátené legislatívne konanie neumožnilo primeranú diskusiu v spoločnosti, ktorú si prijatie zákona s ohľadom na jeho obsah, vyžaduje. Zákon, ktorého predkladateľom bola v tomto prípade vláda Slovenskej republiky, nebol predmetom pripomienkového konania a nebol prerokovaný ani v Legislatívnej rade vlády Slovenskej republiky tak, ako to predpisujú Legislatívne pravidlá vlády Slovenskej republiky. Následne bol vládny návrh zákona prerokovaný Národnou radou Slovenskej republiky na návrh vlády v rámci skráteného legislatívneho konania, pre ktoré je charakteristické, že v ňom neplatia procedurálne pravidlá schvaľovania zákonov tak, ako v riadnom procese, čo umožňuje Národnej rade Slovenskej republiky skrátiť legislatívny proces z niekoľkých týždňov, či mesiacov na niekoľko hodín - to platí aj pre odbornú, či politickú diskusiu o návrhu zákona. Uplatňovanie skráteného legislatívneho konania podlieha splneniu zákonom ustanovených podmienok, ktorých splnenie v tomto prípade bolo len formálne definované. Významnou skutočnosťou je, že zákon upravuje oblasť, ktorá je predmetom „roztržky“ medzi koalíciou a opozíciou a týka sa spolitizovaného konania na ústavnom súde.

Domnievame sa, že skrátene legislatívne konanie nebolo legitímne ani legálne. Nevyhnutnosť ochrany ľudských práv, konkrétne prístupu k súdu ako dôvod uvedený vládou pre skrátene legislatívne konanie neobstojí v tomto prípade. Skrátene legislatívneho konania sa môže uplatniť za určitej mimoriadnej situácie. Takáto situácia sa „zrazu“ v apríli 2013 neobjavila, pretože verejne známy „patový“ prípad kandidáta na generálneho prokurátora, kde prezident je účastníkom konania, „stojí“ na ústavnom súde od 3. januára 2013. Navyše ústavný súd je a musí byť spôsobilý situáciu s „viacpočetnými námietkami voči sudcom ústavného súdu“ riešiť aj bez zmeny právnej úpravy. (...)

Podstatnou okolnosťou je, že prezident je účastníkom konania na ústavnom súde, ktorého sa zákon týka. Prezident s jeho oprávnením odmietnuť podpísať zákon a vrátiť ho parlamentu na ďalšie rokovanie nie je nezaujatý pri výkone svojej ústavnej kompetencie. V konkrétnom prípade, na ktorý sa zákon vzhľadom na jeho retroaktívne pôsobenie vzťahuje, prezident nie je nezaujatý pri výkone svojej právomoci, nakoľko sám je účastníkom konania na ústavnom súde, v ktorom aj z dôvodu využitia námietok jeho osobou nastala patová situácia pre ďalšie konanie vo veci. (...)

Využitie skráteneho legislatívneho konania pre zavedenie nového pravidla do konkrétneho prípadu na ústavnom súde so spätnou účinnosťou, pričom v tomto prípade nová právna úprava má zrušiť už vydané právoplatné rozhodnutia, to sú skutočnosti prejavujúce sa ako svojvôľa zákonodarcu a mali by byť spôsobilé pre svoju hrubosť vyústiť do rozporu zákona s ústavou.

2.2. Porušenie práva na spravodlivé súdne konanie a práva na nestranný súd podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR v spojení s rovnosťou strán podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy SR, s právom nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy SR, ako aj podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a nadväzujúce porušenie čl. 134 ods. 4 Ústavy SR a čl. 131 ods. 1 Ústavy SR

2.2.1. Porušenie spravodlivého súdneho konania v spojení s porušením princípu rovnosti zbraní a právom na nestranný súd v konaní na ústavnom súde

V konaniach pred ústavným súdom o individuálnych sťažnostiach je vždy účastníkom sťažovateľ a štát prostredníctvom niektorého zo svojich orgánov. Aj v konaní, do ktorého predmetná novela retroaktívne zasahuje, je účastníkom sťažovateľ z pohľadu riadne zvoleného kandidáta na funkciu generálneho prokurátora a prezident ako orgán štátu.

Jedným z podstatných atribútov spravodlivého súdneho konania je zásada „rovnosti zbraní“ účastníkov konania. Preto je v právnom štáte neprípustné a pre spravodlivosť súdneho konania priam zničujúce, ak v priebehu konania štát, ktorý je jeho účastníkom, zneužije svoju zvrchovanú zákonodarnú moc na zvrátenie doterajších právoplatných rozhodnutí vydaných v tomto konaní a na zmenu pravidiel tohto konania v neprospech druhého (slabšieho) účastníka. Princíp rovnosti strán v zmysle čl. 47 ods. 3 Ústavy SR(...) je potrebné rešpektovať aj v konaní pred ústavným súdom.

Konkrétne z pohľadu obsahu zákona nová právna úprava je v rozpore s ústavnou požiadavkou rovnosti zbraní preto, že odníma účinky, ktoré by mala mať námietka zaujatosti jednej strany sporu. Zákon umožňuje druhej strane, či už v „senátnej veci“ v zmysle navrhovaného § 28 ods. 3 zákona alebo „plenárnej veci“ v zmysle navrhovaného § 28 ods. 2 zákona podniknúť legálne kroky, následkom ktorých bude znemožnenie ústavnému súdu rozhodovať o podaných námietkach. Zákon umožňuje úplne negovať význam a zmysel námietok zaujatosti, pričom toto faktické zrušenie námietok zavádza aj do prebiehajúcich konaní. Zákon vytvára pre prebiehajúce konania zásadne novú situáciu, pretože účastník konania pôvodne predvídal, že o jeho veci rozhodne nestranný súd. Avšak podľa novej právnej úpravy sa námietkami účastníka už súd nebude meritórne vôbec venovať, ak nastane situácia, že po vznesených námietkach neostane „voľný senát“ pri rozhodovaní o senátnej veci alebo neostane dostatočné kvórum pre rozhodovanie v pléne, ak ide o „plenárnu vec“.

Zákon odníma ústavnému súdu oprávnenie obsiahnuté v § 28 ods. 1 ZoÚS, a to rozhodovať o odmietnutí sudcu pre predpojatosť. Zákon v navrhovanom § 28 ods. 2 a 3 ZoÚS v rozpore s predchádzajúcim odsekom, ale aj procesnými princípmi pripisuje rovnaké účinky vyhláseniu účastníka konania (hoci aj neodôvodnenému), že niektorého zo sudcov odmieta pre jeho predpojatosť a súčasne rovnaké účinky rozhodnutiu ústavného súdu o tom, že niektorého sudcu vylučuje pre jeho predpojatosť.

Pre uplatnenie princípu nestranného sudcu je nevyhnutné, aby sa súd vysporiadal, čo do obsahu s uplatnenými námietkami o zaujatosti sudcu. Zákon umožňuje, aby v „senátnej veci“ v prípade, ak sú vznesené námietky zaujatosti voči sudcom ústavného súdu v takom počte, že neostávajú aspoň traja sudcovia bez vznesených námietok, rozhoduje vo veci samej pôvodne určený senát bez vysporiadania sa s opodstatnenosťou

uvedených námietok, a to dokonca aj v prípade, že tento pôvodne určený senát bol ešte pred prijatím zákona z rozhodovania právoplatne vylúčený. Zákon teda stavia na jednu úroveň oprávnené a odôvodnené námietky zaujatosti sudcu s neoprávnenými a neodôvodnenými námietkami, pričom znemožňuje súdnemu orgánu sa nimi zaoberať. Rovnaký prístup k vysporiadaniu sa s námietkami účastníka zavádza nová právna úprava pre rozhodovanie v pléne.

Pre zamedzenie zneužitia inštitútu námietky zaujatosti je nevyhnutné, aby nebolo na prospech účastníka konania využívanie námietok, ktoré nemajú opodstatnenie. Zákon umožňuje, aby účastník konania namietol zaujatosť všetkých sudcov ústavného súdu bez opodstatnenia, a tým spôsobil, že prípadným námietkam druhého účastníka, sa už nebude súd venovať, ale automaticky vec ostane pôvodne určenému senátu, resp. žiaden sudca nebude vylúčený z pléna.

Nevyhnutnosť riadneho vysporiadania sa s námietkami zaujatosti pre uplatnenie spravodlivého procesu potvrdil aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „európsky súd“) v poslednom verejne známom prípade Harabin vs. Slovenská republika. Európsky súd konštatoval v danom prípade, že je potrebné, aby súd posúdil dôsledne všetky námietky a následne tak aj vyhotovil odôvodnenie rozhodnutia o nich. Všetky pochybenia, ktoré Slovenskej republike vytyka európsky súd v prípade Harabin vs. Slovenská republika, boli touto novelou povýšené na zákon namiesto toho, aby sa ich Slovenská republika vyvarovala. V predmetnom prípade sa ústavný súd odmietol zaoberať meritórne vznesenými námietkami z dôvodu zabezpečenia prístupu k spravodlivosti. Európsky súd výslovne v odôvodnení rozhodnutia poukázal na nesprávnosť daného postupu.

Následkom prijatia zákona je v konkrétnom prípade kandidáta na generálneho prokurátúra skutočnosť, že legislatívnym zásahom prijatým v priebehu súdneho konania na ústavnom súde je vec odňatá sudcom, ktorým bola zákonným spôsobom pridelená, a ktorí neboli právoplatne vylúčení pre predpojatosť. Súčasne je vec pridelená sudcom už právoplatne vylúčeným. Pri veľkom počte námietok zaujatosti je pri možnosti výberu medzi právoplatne vylúčenými sudcami a sudcami namietnutými, ale nevylúčenými, potrebné uprednostniť vždy nevylúčených sudcov.

Podľa judikatúry ústavného súdu zákonným sudcom je ten sudca, ktorému bola vec pridelená v súlade s rozvrhom práce súdu, pokiaľ mu vec nebola zákonným spôsobom

odňatá (napríklad z dôvodu jeho vylúčenia pre predpojatosť) (II. ÚS 118/02, II. ÚS 119/02). Takto ustanovenému zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy SR nemožno vec odňať inak ako na základe ústavne konformných dôvodov (vylúčenie pre predpojatosť, zánik sudcovskej funkcie sudcu, dlhodobá neschopnosť vykonávať funkciu, prechod/zánik kompetencie súdu).

V prejednávanej veci kandidáta na generálneho prokurátora pred ústavným súdom sú momentálne zákonnými sudcami tí sudcovia ústavného súdu, ktorým bola vec pridelená podľa rozvrhu práce ústavného súdu po tom, ako boli právoplatne vylúčení dvaja pôvodní členovia senátu. Títo dvaja pôvodní členovia senátu naopak okamihom vylúčenia prestali byť zákonnými sudcami. Sudcovia, ktorí sú v tomto prípade momentálne zákonnými sudcami, neboli dosiaľ vylúčení pre predpojatosť, ich funkcia nezanikla, ani nie sú dlhodobo neschopní vykonávať svoju funkciu. Rovnako tak nezanikla kompetencia ústavného súdu prejednať danú vec. Napriek tomu prijatý zákon týmto zákonným sudcom vec odníma a prideliuje ju sudcom vylúčeným, ktorých už za zákonných sudcov považovať nemožno. Takýto zásah zákonodarcu je v rozpore s právom na neustranného a zákonného sudcu a je v rozpore s princípmi právneho štátu vo všeobecnosti.

2.2.2. Rozpor s právom na neustranný súd a právom nebyť odňatý zákonnému sudcovi s ohľadom na uplatnenie zásady nevyhnutnosti podľa Bangalórskeho princípu správania sudcov na ústavnom súde

Všeobecná aj osobitná časť dôvodovej správy zákona k novému zneniu § 28 ods. 1 a 3 ZoÚS odkazuje na uplatnenie doktríny nevyhnutnosti podľa Bangalórskeho princípu správania sudcov [Bangalore Principles of Judicial Conduct, ďalej len „Bangalórske princípy“]. Vo všeobecnej časti dôvodovej správy odkaz na Bangalórske princípy znie nasledovne: „Ide o uplatnenie doktríny nevyhnutnosti zakotvenej v tzv. Bangalórskeho pravidlách, podľa ktorých „Doktrína nevyhnutnosti umožňuje sudcovi, ktorý je inak vylúčený, pojednávať a rozhodovať vo veci, o to z toho dôvodu, že ak by sa tak nestalo, viedlo by to k nespravodlivosti.“ Posledná citovaná veta z dôvodovej správy, ktorá sa javí ako presná citácia Bangalórskeho princípu, je značne skreslená. Anglické znenie dotknutej časti princípu znie: *Provided that disqualification of a judge shall not be required if no other tribunal can be constituted to deal with the case or, because of urgent circumstances, failure to act could lead to a serious miscarriage of justice.* V slovenskom znení: „Vylúčenie

sudcu sa nevyžaduje v prípade, ak žiadny iný príslušný súd neexistuje alebo ak pre neodkladné okolnosti by nekonanie mohlo viesť k závažnému zlyhaniu spravodlivosti.“ Ako vyplýva z uvedeného prekladu Bangalórskeho princípu, sudca, ktorý by bol inak vylúčený (diskvalifikovaný) z konania vo veci, vo veci by mal konať, ak nastanú alternatívne dve okolnosti:

1. ak nie je možné konštituovať iný súd, t. j. inú súdnu zostavu na prejednanie veci alebo

2. ak nastanú neodkladné okolnosti, pričom nekonanie by mohlo viesť k závažnému zlyhaniu spravodlivosti.

Uvedené alternatívy prichádzajú do úvahy len vtedy, ak je sudca vylúčený. Bangalórske princípy nepredpokladajú úvahu o sudcoch, ktorí sú namietnutí pre predpojatosť, ale nie je o nich meritórne rozhodnuté, čo sa týka podstaty námietky voči nim. Vážnym nedostatkom novej právnej úpravy je nerozlišovanie medzi vylúčenými sudcami z konania vo veci súdom pre predpojatosť a sudcami, ktorí sú „len! účastníkmi namietnutí pre predpojatosť. Prípadne sudcami je „len“ vyjadrená ich domnienka o vlastnej novej predpojatosti. Ďalším vážnym nedostatkom novej právnej úpravy je nerozlišovanie medzi predmetom konania o námietke predpojatosti a predmetom konania vo veci samej, čo je podstatné pre vysporiadanie sa s otázkou „zákonného sudcu“ a „neustranného sudcu“.

Zo znenia a výkladu príslušných ustanovení ústavy (čl. 46 ods. 1, čl. 124, čl. 141 ods. 1) vyplýva prezumpcia neustrannosti sudcov ústavného súdu, pričom sudca ústavného súdu môže byť vylúčený z vykonávania úkonov vo veci, v ktorej sa stal zákonným sudcom, iba vtedy, ak sú u neho dané relevantné okolnosti pre vylúčenie, ktoré príslušná zostava sudcov ústavného súdu zistí resp. akceptuje pri vyhlásení vlastnej zaujatosti sudcom.

U sudcu, u ktorého nie sú príslušnou zostavou sudcov ústavného súdu zistené alebo akceptované okolnosti pre vylúčenie, neprichádza do úvahy jeho vylúčenie a ani žiadna prezumpcia (vrátane zákonnej), ktorá by ho z veci vylučovala. Aj v zmysle Bangalórskeho princípu je potrebné rozlišovať prípad namietnutia/odmietnutia sudcu pre predpojatosť od prípadu, že sudca je vylúčený pre predpojatosť.

Pri rozhodovaní o senátnej veci možno rozlišovať tri situácie, v ktorých sa „ocitne“ senát ústavného súdu:

1. Za „zákonný senát“ je potrebné považovať ten senát ústavného súdu, v ktorom pôsobí sudca ústavného súdu, ktorému bola vec pridelená ako sudcovi - spravodajcovi. V pôsobnosti tohto senátu je konať a rozhodovať o prijateľnosti ústavnej sťažnosti a v kladnom prípade o merite veci.

2. „Námietkový senát“ je ten senát, ktorý rozhoduje ad hoc, t. zn. v prípade, ak sú vznesené pochybnosti o nestrannosti toho - ktorého sudcu „zákonného senátu“, či už samotným sudcom „zákonného senátu“ alebo účastníkmi konania. V pôsobnosti tohto senátu nie je konať a rozhodovať ani o prijateľnosti ústavnej sťažnosti, ani v merite veci, ale iba o tom, či sú alebo nie sú dané - u toho sudcu „zákonného senátu“, u ktorého boli vznesené pochybnosti o nestrannosti - podmienky pre nestranný postup v konaní a rozhodovaní o ústavnej sťažnosti.

3. „Ďalšie senáty“ ústavného súdu sú tie, ktoré inak na veci nie sú zainteresované (s výnimkou napr., že niektorý z ich členov nastupuje za vylúčeného člena „zákonného senátu“).

V prípade odmietnutia alebo námietky zaujatosti niektorého sudcu ústavného súdu je potrebné posudzovať vznesenú námietku z pohľadu konkrétne prejednávanej senátnej veci, pričom jej opodstatnenosť musí byť posudzovaná aj v spojitosti s postavením namietaného sudcu v tejto veci. To okrem iného v zásade znamená, že:

1. Námietka nedostatku nestrannosti v konaní a rozhodovaní o prijateľnosti ústavnej sťažnosti a v merite veci môže byť opodstatnená iba vo vzťahu k sudcom „zákonného senátu“ (pôvodným alebo tým, ktorí nastúpili namiesto vylúčených členov „zákonného senátu“). O takejto námietke rozhoduje „námietkový senát“.

2. Námietka nedostatku nestrannosti niektorého z členov „námietkového senátu“ môže byť posudzovaná iba z hľadiska nedostatku nestrannosti sudcu tohto senátu posúdiť, či ten-ktorý člen „zákonného senátu“ je spôsobilý konať a rozhodovať nestranne o prijateľnosti ústavnej sťažnosti a v merite veci. Namietat' nedostatok nestrannosti členov „námietkového senátu“ ohľadne konania a rozhodovania o prijateľnosti ústavnej sťažnosti a v merite veci je preto neopodstatnené, keďže „námietkový senát“ nemá v označenej oblasti pôsobnosť. O námietke nedostatku nestrannosti voči členovi „námietkového senátu“ by eventuálne mohol rozhodovať „ďalší senát“ (námietkový vo vzťahu k „námietkovému senátu“).

3. *Námietka nedostatku nestrannosti niektorého z členov „ďalšieho senátu“ (t. zn. námietkového voči „námietkovému senátu“) by mohla byť posudzovaná iba z hľadiska nedostatku nestrannosti člena „námietkového senátu voči námietkovému senátu“ posúdiť, či je člen „námietkového senátu“ spôsobilý nestranne posúdiť nestrannosť člena „zákonného senátu“. O takejto námietke by eventuálne mohol rozhodovať „ďalší - námietkový senát“.*

Uvedené rozlišovanie medzi „námietkovým senátom“ a „zákonným senátom“ je dôležité z pohľadu obsahu vznesených námietok proti daným sudcom resp. z pohľadu obsahu vznesených námietok samotnými sudcami. Pretože námietka, ktorá sa javí ako dostatočná pre vylúčenie z merita veci, nemusí byť dostatočná pre vylúčenie z konania o námietkach.

Ochrana ústavnosti je v pôsobnosti ústavného súdu, a preto je na ňom, aby sa vyrovnal aj s odmietnutiami alebo námietkami zaujatosti, ktoré niekedy môžu priamo alebo nepriamo ohrozovať náležitý výkon ochrany ústavnosti. Je v pôsobnosti ústavného súdu, aby zabezpečil zloženie „zákonného senátu“, a to v prípade pochybností (odmietnutí alebo námietok zaujatosti) primárne prostredníctvom „námietkového senátu“ a sekundárne (v prípade opodstatnených pochybností voči členom „námietkového senátu“), prostredníctvom „ďalšieho senátu“, t. zn. modifikáciou zloženia „námietkového senátu“, ktorý potom zabezpečí nestranné zloženie „zákonného senátu“.

Je tiež na ústavnom súde, aby posúdil, či o zjavne neopodstatnených odmietnutiach alebo námietkach zaujatosti (napr. vzhľadom na nedostatok príčinnej súvislosti medzi obsahom námietky a „statusom“ namietaného sudcu vo veci) je nutné osobitné konanie a rozhodovanie iným senátom a nie je postačujúca úvaha senátu, ktorého členom je odmietaný alebo namietaný sudca, alebo úvaha pléna ústavného súdu.

Odmietnutia, námietky zaujatosti, ich posudzovanie a rozhodovanie, sú predmetom činnosti súdu a ako také „per se“ nevhodné na ten spôsob úpravy, ktorý zvolil zákonodarca v zákone.

Nová právna úprava zasahuje do práva na zákonného sudcu resp. práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi a do práva na nestranný súd, pretože odníma vec zákonnému sudcovi a určuje „nanovo“ súd, ktorý je stranný bez splnenia podmienok nevyhnutnosti podľa Bangalórskeho princípu.

2.2.3. Rozpor s článkom 134 ods. 4 Ústavy SR

Zákonom zavedený spôsob riešenia uplatnených námietok nie je potrebný pre uplatnenie princípu zákazu *denegatio iustitiae* (zákaz odopretia spravodlivosti). Sudca ústavného súdu podľa čl. 134 ods. 4 Ústavy SR nesľubuje výslovne viazanosť zákonmi, ale viazanosť ústave a ústavným zákonom, z čoho je zrejmé, že sudca ústavného súdu musí chrániť ústavné základné právo na nestranného sudcu bez ohľadu na pranie zákonodarcu toto právo poprieť v navrhovanej právnej úprave. (...) Ústavný sudca(...) musí dokázať vyriešiť problém námietok zaujatosti v konaní a v súlade s ústavným textom by nemal rešpektovať príkaz zákonodarcu v navrhovanej právnej úprave, ktorý je v rozpore s ústavným právom na nestranného sudcu. Uvedený postup má oporu aj v čl. 152 ods. 4 Ústavy SR, podľa ktorého výklad a uplatňovanie všetkých zákonov musí byť v súlade s Ústavou SR. (...)

Ústavný súd sa k sľubu sudcu ústavného súdu vyjadril v uznesení ústavného súdu sp. zn. PL, ÚS 52/99 takto: „Hoci v prípade sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky ústava osobitne nedeklaruje ich nezávislosť pri rozhodovaní, jej čl. 134 ods. 4 obsahujúci text sľubu sudcu ústavného súdu uvádza, že sudca sľubuje na svoju česť a svedomie, že sa „bude spravovať ústavou a ústavnými zákonmi a rozhodovať podľa svojho najlepšieho presvedčenia, nezávisle a nestranne.“

Zákonodarca navrhovanou právnou úpravou popiera postavenie sudcu ústavného súdu, pretože ho núti konať proti ochrane práva na nestranného sudcu a zákonného sudcu, čím ho navádza k porušeniu jeho základného sľubu podľa čl. 134 ods. 4 Ústavy SR.

2.2.3. Rozpor s článkom 131 ods. 1 Ústavy SR

Zákon upravuje v § 28 ods. 2 ZoÚS váhu hlasu predsedajúceho ústavného súdu nasledovne: „Pri rovnosti hlasov rozhoduje hlas predsedajúceho“. Takáto právna úprava je v rozpore s čl. 131 ods. 1 Ústavy SR, ktorý znie: Plénum ústavného súdu sa uznáva nadpolovičnou väčšinou všetkých sudcov. Ak sa táto väčšina nedosiahne, návrh sa zamietne.

Zákonodarca nad rámec svojho ústavného mandátu upravuje v zákone rozhodovanie v pléne ústavného súdu o námietkach. Ústava neumožňuje v zmysle čl. 131 ods. 1 urobiť v zákone výnimku pre rozhodovanie pléna „vo veciach námietok“ a udeliť predsedajúcemu ústavného súdu právo rozhodnúť o „veci námietky“ v prípade rovnosti hlasov.

Funkcia predsedajúceho je funkciou administratívnou, z ktorej nemôže predsedajúcemu vyplývať žiadne výsadné alebo prednostné postavenie pri rozhodovaní oproti iným sudcom Ústavného súdu Slovenskej republiky.»

3. Vzhľadom na uvedené podstatné skutočnosti skupina poslancov navrhla, „aby bol návrh prijatý na ďalšie konanie v zmysle § 25 ods. 3 ZoÚS a v konaní vo veci samej bol vyhlásený nález v nasledovnom znení:

Zákon č. 114/2013 Z. z. zo dňa 30. apríla 2013, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov v celom rozsahu

nie sú v súlade s princípom právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 Ústavy SR, princípom slobodnej súťaže politických síl podľa čl. 31 Ústavy SR, čl. 131 ods. 1 Ústavy SR, čl. 133 Ústavy SR a čl. 134 ods. 4 Ústavy SR

v spojení s právom na nestranný súd podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, s princípom rovnosti strán podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy SR, s právom nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy SR, ako aj podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“

II.

4. Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou(...) a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak osoby uvedené v § 18 ods. 1 písm. a) až f) dospejú k názoru, že právny predpis nižšej právnej sily nie je v súlade s právnym predpisom vyššej právnej sily(...), môžu podať ústavnému súdu návrh na začatie konania.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona

o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd návrh predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí pléna ústavného súdu podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a dospel k záveru, že návrh skupiny poslancov obsahuje všetky náležitosti uvedené v § 20 a § 37 zákona o ústavnom súde a spĺňa procesné podmienky, za splnenia ktorých ústavný súd môže vec prerokovať a o nej rozhodnúť.

Na základe uvedeného ústavný súd v zmysle § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia v bode 1.

5. Podľa čl. 125 ods. 2 ústavy a v nadväznosti na to podľa § 38 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prijme návrh na ďalšie konanie, môže pozastaviť účinnosť napadnutých právnych predpisov, ich častí, prípadne niektorých ich ustanovení, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva a slobody, ak hrozí značná hospodárska škoda alebo iný vážny nenapraviteľný následok.

Zákon o ústavnom súde je aj procesným predpisom, ktorý upravuje okrem iného konanie pred ústavným súdom, teda konanie, v ktorom dochádza k ochrane základných práv a slobôd. Ústavný súd preto v súvislosti s návrhom navrhovateľov na pozastavenie účinnosti napadnutého zákona poukazuje na to, že v prípade, ak by ústavnoprávnymi vadami trpel proces ochrany základných práv a slobôd, nepochybne by mohlo dôjsť k ohrozeniu základných práv a slobôd, resp. ľudských práv a základných slobôd garantovaných kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou (alternatívne ústavou garantovaných práv) (a to nielen procesných, ale aj hmotných).

Keďže ústavný súd je súdnym orgánom ochrany ústavnosti, proti ktorého rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok, prípadné porušenie (i) procesného základného práva, napríklad práva na nestranný súd a zákonného sudcu v konaní pred ním,

ktoré by tak mohlo vyústiť do porušenia (ii) základných práv a slobôd, resp. ľudských práv a základných slobôd garantovaných kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou (alternatívne ústavou garantovaných práv a slobôd), o ktorých ochranu sa navrhovatelia pred ústavným súdom uchádzajú, by už nebolo možné napraviť (porovnaj čl. 133 ústavy).

V predmetnej veci teda nie je „v hre“ len konanie, na ktoré predovšetkým poukazujú navrhovatelia, t. j. konanie vo veci sťažnosti kandidáta na generálneho prokurátora Slovenskej republiky podľa čl. 127 ústavy vedené pod sp. zn. Rvp 11/2013. Z dôvodu možnej „aktivácie“ napadnutého zákona, teda z dôvodu jeho uplatňovania v praxi, môžu byť dotknuté aj všetky ostatné konania pred ústavným súdom, v ktorých sa navrhovatelia uchádzajú alebo sa ešte len budú uchádzať o ochranu ústavnosti. Ústavný súd v tejto súvislosti považuje za potrebné poukázať na skutočnosť, že aj v súčasnosti prebieha pred ústavným súdom značný počet konaní, v ktorých účastníci vyhlásili, že odmietajú sudcu ústavného súdu pre predpojatosť.

Ústavný súd nepopiera fakt, že vláda Slovenskej republiky napadnutú právnu úpravu (tak ako to deklaruje dôvodová správa a ako to vyplýva zo stenografického záznamu zo schôdze Národnej rady Slovenskej republiky, na ktorej sa návrh napadnutého zákona prerokoval) odôvodnila ochranou základných práv a zabránením vzniku *denegatio iustitiae*, riešením „*aktuáln[ej] situáci[e], ktorá vznikla na Ústavnom súde Slovenskej republiky*“. Ústavný súd tento cieľ vníma, avšak na druhej strane musí „*dôsledne a citlivo zvažovať aj bezprostredné dôsledky svojho rozhodnutia, tak ako to platí v každom prípade uplatňovania fakultatívneho právneho inštitútu v rozhodovacej činnosti*“ (pozri odlišné stanovisko sudcu k č. k. PL. ÚS 13/2012-30). Ak by aj zámerom napadnutého zákona mala byť ochrana práv sťažovateľa v konaní vedenom pred ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 11/2013, hoci navrhovatelia namietajú opak, keď argumentujú, že napadnutá právna úprava sťažovateľove základné práva porušuje, ústavný súd opätovne poukazuje na to, že „v hre“ nie je len vec kandidáta na generálneho prokurátora Slovenskej republiky, ale aj všetky veci, v ktorých ústavný súd rozhoduje o ochrane základných práv a slobôd. Argumenty v prospech pozastavenia účinnosti napadnutého zákona a v prospech jeho nepozastavenia teda nie je možné hodnotiť ako rovnocenné, a preto je potrebné prisvedčiť už identifikovaným argumentom v prospech pozastavenia účinnosti zákona č. 114/2013 Z. z.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti je ústavný súd toho názoru, že sú splnené podmienky na pozastavenie účinnosti napadnutého zákona, ktorým sa mení a dopĺňa § 28 ods. 2 až 4 a § 79c zákona o ústavnom súde, s ohľadom na to, že ďalšie uplatňovanie týchto ustanovení môže ohroziť nielen právo na nestranný súd a zákonného sudcu zakotvené v čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 48 ods. 1 ústavy, ale aj všetky ostatné základné práva a slobody, resp. ľudské práva základné slobody vyplývajúce z kvalifikovanej medzinárodnej zmluvy, ktorým ochranu ústavný súd poskytuje.

Podľa čl. 125 ods. 5 ústavy platnosť rozhodnutia o pozastavení účinnosti napadnutých ustanovení zákona zanikne vyhlásením rozhodnutia vo veci samej, ak toto rozhodnutie o pozastavení účinnosti ústavný súd už predtým nezruší, pretože pominuli dôvody, pre ktoré bolo prijaté.

6. Ústavný súd z obdobných dôvodov, na základe ktorých pozastavil účinnosť napadnutého zákona, považuje predmetnú vec za naliehavú v zmysle § 26 zákona o ústavnom súde.

7. Vychádzajúc zo všetkých uvedených skutočností ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

8. Podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa k rozhodnutiu (k bodu 2 výroku) pripájajú odlišné stanoviská sudcov Ľubomíra Dobríka a Milana Ľalíka.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. júna 2013